

УКРАЇНА

(19) UA (11) 61237 (13) U
(51) МПК (2011.01)
B21L 19/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) ВТУЛКА

1

2

(21) u201100055

(22) 04.01.2011

(24) 11.07.2011

(46) 11.07.2011, Бюл.№ 13, 2011 р.

(72) КРИВИЙ ПЕТРО ДМИТРОВИЧ, ЛУЦІВ ІГОР
ВОЛОДИМИРОВИЧ, КРИВІНСЬКИЙ ПЕТРО ПЕТ-
РОВИЧ

(73) ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІ-
ЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

(57) Втулка, в якій на боковій циліндричній поверх-
ні посередині її висоти виконаний радіальний на-
скрізний отвір і поздовжня вісь внутрішньої цилін-
дричної поверхні зміщена відносно поздовжньої
осі зовнішньої циліндричної поверхні на величину

ексцентриситету e , яка відрізняється тим, що
радіальний наскрізний отвір на боковій циліндрич-
ній поверхні втулки по куту повороту розміщений
так, що його вісь є спільною нормаллю до кіл, які
утворені перерізом зовнішньої і внутрішньої цилін-
дричних поверхонь втулки площиною, перпенди-
кулярною до поздовжніх осей цих поверхонь, і в
цій площині розміщена вісь радіального наскрізно-
го отвору, і при цьому мінімальна товщина стінки
втулки рівна $\Delta_{\min} = 0,5(D - d) - e$, де

D і d - відповідно діаметри зовнішньої і внутріш-
ньої циліндричних поверхонь втулки;
 e - ексцентриситет втулки.

Втулка, яка може бути використана як деталь
шарніра у привідних роликових ланцюгах підви-
щеної міцності і точності нафтогазодобувного об-
ладнання, в штампувальному технологічному
оснащенні як направляюча пуансона для вирубки
двох і більше отворів (наприклад, пластин привід-
них роликових і втулкових ланцюгів), як підшипник
у багатопиндельних свердлильних, різенарізних,
розточувальних головках.

Відома втулка (див., наприклад, Г.К. Закопай-
ко, В.Н. Коваленко. Исследование точности обра-
ботки втулок в зависимости от ряда цанговых
оправок // Технология и автоматизация машино-
строения (Межвед. республ. научно-техн. сборник) -
К.: Техника. - С. 41-50), в якій поздовжня вісь внут-
рішньої циліндричної поверхні зміщена відносно
поздовжньої осі зовнішньої циліндричної поверхні
на величину ексцентриситету e .

Недоліком відомої втулки є те, що на боковій
циліндричній поверхні, на половині її висоти в по-
ложенні, в якому товщина стінки втулки найбільша
- $\Delta_{\max}$, відсутній радіальний наскрізний отвір,
який міг би бути використаний як для змащування,
так і як ключ для кутової орієнтації втулок.

Найближчим відомим технічним рішенням є
втулка, в якій на боковій циліндричній поверхні, на
половині її висоти виконаний радіальний наскріз-
ний отвір і поздовжня вісь внутрішньої циліндрич-
ної поверхні зміщена відносно поздовжньої осі

зовнішньої циліндричної поверхні на величину
ексцентриситету e (Жуков К.П. К вопросу об усо-
вершенствовании технологии изготовления роли-
ковых цепей с целью повышения их работоспосо-
бности // Механические передачи (цепные и с
зубчатым ремнем) / Под. ред. Г.Б. Столбина. - М.:
НИИМАШ, 1971. - С. 66-81.)

Недоліком найближчого технічного рішення є
те, що радіальний наскрізний отвір, який викона-
ний на половині висоти втулки на проміжку від 0 до
 2π , розміщений в довільному кутовому положенні,
що не дає можливості забезпечити постійне кутове
положення ексцентриситету втулки в спряженні її з
іншими деталями і тим самим підвищити точність
функціональних розмірів складальних одиниць, в
які входить втулка.

В основу корисної моделі поставлена задача
підвищення точності функціональних розмірів
складальних одиниць, в які входить втулка, шля-
хом виконання втулки, в якій на її боковій цилін-
дричній поверхні, посередині її висоти виконаний
радіальний наскрізний отвір і поздовжня вісь внут-
рішньої циліндричної поверхні зміщена відносно
поздовжньої осі зовнішньої циліндричної поверхні
на величину ексцентриситету e , причому радіаль-
ний наскрізний отвір на боковій поверхні втулки по
куту повороту розміщений так, що його вісь є спі-
льною нормаллю до кіл, які утворені перерізом
внутрішньої і зовнішньої циліндричних поверхонь
втулки площиною, перпендикулярною до поздовж-

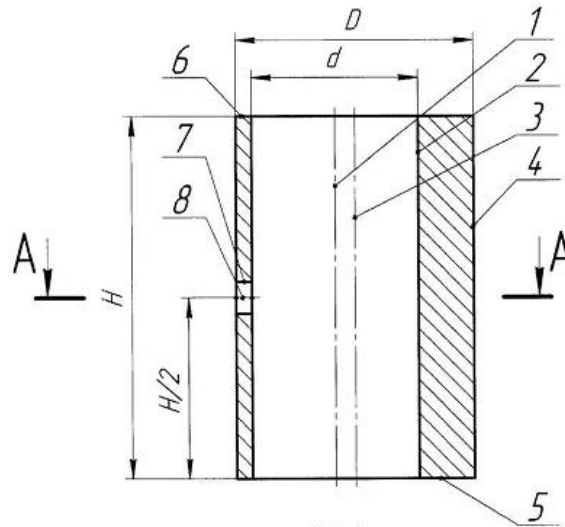
(19) UA (11) 61237 (13) U

ніх осей цих поверхонь, і в цій площині розміщена вісь радіального наскрізного отвору і при цьому мінімальна товщина стінки втулки рівна $\Delta_{\min} = (D - d) - e$, де D і d - відповідно діаметри зовнішньої і внутрішньої циліндричних поверхонь втулки, e - ексцентриситет втулки.

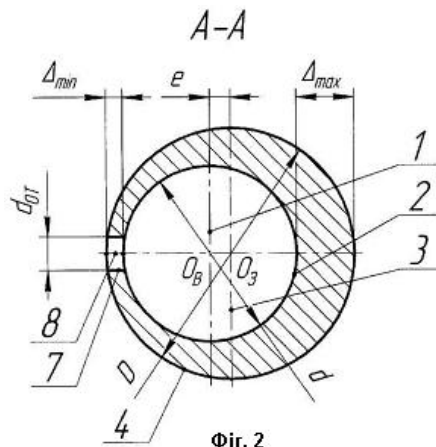
Запропонована втулка показана на фіг. 1 - головний вигляд і фіг. 2 - переріз по А-А на фіг. 1.

Втулка висотою H , в якій поздовжня вісь 1 внутрішньої циліндричної поверхні 2 діаметром d зміщена відносно поздовжньої осі 3 зовнішньої циліндричної поверхні 4 діаметром D на величину $O_B O_3$ (фіг. 2), рівну ексцентриситету - $e = (\Delta_{\max} - \Delta_{\min})/2$, де $\Delta_{\max}$ і $\Delta_{\min}$ відповідно максимальна і мінімальна товщини стінки втулки,

який утворився внаслідок певних технологічних похибок при виготовленні втулки і посередині висоти втулки на віддалі від її торців 5, 6 (фіг. 1), рівній половині висоти втулки $H/2$, розміщений наскрізний отвір 7 діаметром $d_{от}$ і вісь 8 цього отвору є спільною нормаллю до кола з центром O_B і до кола з центром O_3 , які утворені перерізом внутрішньої 2 і зовнішньої 4 циліндричних поверхонь втулки площиною, в якій і лежить вісь 8 радіального наскрізного отвору 7, і ця площина перпендикулярна до поздовжніх осей 1, 3 внутрішньої 2 і зовнішньої 4 циліндричних поверхонь втулки, а мінімальна товщина стінки втулки $\Delta_{\min} = 0,5(D - d) - e$.

Фіг. 1

Фіг. 2